

Eindtermendocument 4

Vak: Spaans

Leerweg: mavo

Ter goedkeuring aangeboden aan
de Minister van Onderwijs, Infrastructuur en Sociale Zaken, april 2007

Directie Onderwijs, Aruba

- Afdeling Curriculumontwikkeling
- Examenbureau
- Projectbureau SHA

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	p. 2
2.	Visie en domeinen	p. 4
	2.1. Visie op het vak	p. 4
	2.2. Overzicht van de domeinen	p. 5
3.	Vaardigheden	p. 6
4.	Overzicht van alle eindtermendocumenten mavo	p. 8
5.	De eindtermen mavo Spaans	p. 9

1. Inleiding

In het kader van de vernieuwing van het avo zijn voor alle vakken op de Arubaanse mavo, havo en vwo eindtermendocumenten gemaakt.

Voor de vakken waarvan Nederlandse examens worden afgenomen, zijn de eindtermen integraal overgenomen uit de examenprogramma's uit Nederland, zoals vastgesteld in maart 2007. Bij de andere vakken zijn de Nederlandse examenprogramma's als uitgangspunt gebruikt.

mavo	havo	vwo
1. Engels	1. Engels	1. Engels
2. Nederlands	2. Nederlands	2. Nederlands
3. Papiamentó	3. Papiamentó	3. Papiamentó
4. Spaans	4. Spaans	4. Spaans
5. Lichamelijke Opvoeding	5. Lichamelijke Opvoeding	5. Lichamelijke Opvoeding
6. CKV	6. CKV	6. CKV
7. Wiskunde	7. Wiskunde	7. Wiskunde
	7a. Wiskunde A	7a. Wiskunde A
	7b. Wiskunde B	7b. Wiskunde B
		7c. Wiskunde C
	7d. Wiskunde D	7d. Wiskunde D
8. Biologie	8. Biologie	8. Biologie
9. NaSk 1	9. Natuurkunde	9. Natuurkunde
10. NaSk 2	10. Scheikunde	10. Scheikunde
11. Geschiedenis	11. Geschiedenis	11. Geschiedenis
12. Aardrijkskunde	12. Aardrijkskunde	12. Aardrijkskunde
13. Economie/M&O	13. Economie	13. Economie
	14. M&O	14. M&O
	15. I&S/Maatschappijleer	15. I&S/Maatschappijleer

De vakken waarbij de examens uit Nederland worden afgenomen

Ter verduidelijking worden in de Arubaanse eindtermendocumenten ook leerinhouden per eindterm vermeld. Deze leerinhouden zijn afgeleid uit de syllabi van de betreffende vakken uit Nederland en uit andere literatuur (zie de genoemde bronnen aan het einde van deze inleiding). In de leerinhouden is er ruimte om de stof te Arubaniseren.

Waar het vak aangeboden wordt:

	Mens en Maatschappij- wetenschappen	Natuurwetenschappen	Humaniora
Gemeenschappelijk deel	-	-	-
Profieldeel verplicht	-	-	Spaans of Papiamentu
Profieldeel keuze	-	-	-
Keuzedeel	Spaans	Spaans	-

In dit eindtermendocument wordt in hoofdstuk 2 een uiteenzetting gegeven van de visie die gehanteerd wordt ten aanzien van het vak Spaans. Vervolgens treft u een overzicht aan van de domeinen en subdomeinen die in het vak Spaans aan bod komen.

In hoofdstuk 3 treft u een overzicht aan van de algemene vakoverstijgende vaardigheden die in het avo van belang zijn. De vaardigheden die van toepassing zijn op het vak Spaans zijn vetgedrukt.

Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van alle eindtermendocumenten die voor deze leerweg gemaakt zijn. Op elke school is er in ieder geval 1 map waarin al deze documenten bijeen gebracht zijn.

In hoofdstuk 5 treft u alle eindtermen aan die de leerling aan het einde van het mavo moet beheersen. Er is afstemming tussen de eindtermen mavo, havo en vwo om een doorlopende leerlijn te garanderen.

Tot slot is een woord van dank verschuldigd aan alle personen die hun medewerking verleend hebben aan de totstandkoming van dit eindtermendocument. In het bijzonder de vakconsulent Jennifer Laclé-Boezem, alsmede de werkgroepleden Nathalie Boekhouder-Wever, Willem Bant, Mirto Laclé en ook de Arubaanse Spaansdocenten, die tijdens een aantal scholingsdagen ook hun commentaar gaven.

Gebruikte bronnen:

- Na Caminda Pa Restructuracion Di Nos Enseñansa Secundario General. SHA, Aruba 1998
- Nota Ciclo Avansa, *Beleidsvoorstellen voor de bovenbouw van het algemeen voortgezet onderwijs*. Directie Onderwijs Projectbureau SHA, Aruba, februari 2005
- Examenprogramma VMBO TL (maart 2006)
- Syllabus voor het Centraal Examen voor VMBO TL (april 2006)
- Examenprogramma havo/vwo (maart 2007)
- Syllabus voor het Centraal Examen voor havo/vwo (april 2006)
- Concept Eindtermendocumenten van aanverwante vakken
- Vakleerplannen en methoden Ciclo Basico (2000 – 2006).

2. Visie en domeinen

2.1. Visie op het vak

Algemeen

De eindtermen vloeien voort uit de hoofddoelstellingen van het totale algemeen voortgezet onderwijs:

- het bieden van een brede persoonlijke en maatschappelijke vorming aan elke leerling
- het centraal stellen van een actieve, zo zelfstandig mogelijk lerende leerling
- het recht doen aan en benutten van de verschillen tussen leerlingen
- garantie bieden voor een aansluiting op het vervolgonderwijs.

Het Spaans heeft een rijke cultuur en historie. Spaans is dan ook een belangrijke taal: het is de derde taal van de wereld. En met de verdere economische ontwikkeling van Midden- en Zuid-Amerika en Spanje zal Spaans een nog belangrijker plaats gaan innemen.

Aruba ligt in het Caribisch gebied en maakt deel uit van het Zuid-Amerikaanse continent. Van oudsher heeft Aruba commerciële banden onderhouden met het gebied waarvan het deel uitmaakt. Direct of indirect wordt Aruba dagelijks beïnvloed door de geografische, politieke, economische en religieuze facetten die bovengenoemde gebieden verenigen.

Voor een deel van de Arubaanse leerlingen geldt dat Spaans de moedertaal is, voor een ander deel de tweede taal en voor het overige deel een moderne vreemde taal. Door de ligging, toerisme en de samenstelling van de bevolking van Aruba is Spaans een belangrijke taal, wat een prominente plaats in het Arubaanse avo legitimeert.

De Arubaanse leerling kan in relatief veel talen communiceren. Het is dan ook belangrijk dat hij inzicht verwerft in zijn eigen meertaligheid. Hij dient zich bewust te worden van deze rijkdom, waarvan het Spaans een belangrijk onderdeel uitmaakt. Dit zal in het curriculum Spaans naar voren komen. Ook zal in de didactiek, waar nodig, gerefereerd worden aan andere talen.

In de Ciclo Avansa behoort Spaans tot het profieldeel in het profiel Humaniora en is het een keuzevak in alle profielen. Zowel het profieldeel als het keuzevak heeft eenzelfde invulling. Beide dekken echter wel de functie die het vak Spaans als keuzevak en als profieldeelvak heeft. Het vak Spaans verschaft het profieldeel Humaniora meer diepgang en geeft meerwaarde aan het specifieke karakter van dit profiel. Daarnaast biedt het als keuzevak een gedegen taalvaardigheidsniveau voor vervolgonderwijs en beroep.

Vanuit haar optiek dat het onderwijs in taal functioneel-communicatief gericht moet zijn, heeft de werkgroep een groter accent gelegd op taalvaardigheden. Daarom heeft zij ervoor gekozen om het domein Spreek- /Gespreksvaardigheid en Kijk-/Luistervaardigheid te introduceren. Daarnaast is er bij het domein Schrijfvaardigheid meer aandacht voor schrijfproducten.

In de didactiek zal activerend en zelfstandig leren een belangrijke plaats innemen. Hierbij is ICT van belang: drill & practice, schrijven, informatie zoeken, presentaties, kijken en luisteren.

In de Ciclo Basico is brede vorming een belangrijke functie van het onderwijs in het avo. In de Ciclo Avansa wordt hierop voortgeborduurd. Via lesmateriaal en opdrachten zal de leerling in aanraking komen met veel facetten uit zijn eigen omgeving en de wereld. Zodoende krijgt hij een beter zicht op zijn eigen normen en waarden en die van de wereld.

Bij literatuur zal de leerling kennis maken met Caribische, Zuid-Amerikaanse en Spaanse literatuur, waarbij literaire smaakontwikkeling en kennismaking met verschillende culturele achtergronden een belangrijk aspect uitmaakt van het literatuuronderwijs.

De samenhang met de andere talen ligt uiteraard in de taalverwerving, de didactiek en de literatuur. Dezelfde vaardigheden, een zelfde strategische aanpak in de didactiek, dezelfde terminologie bij literatuurtheorie, dezelfde conventies en opbouw bij schrijfproducten.

Het mavo, havo en vwo hebben nagenoeg dezelfde globale eindtermen voor de taalvaardigheidsdomeinen. Het vervolgonderwijs en eventueel toekomstig beroep stellen namelijk dezelfde eisen op het gebied van taalvaardigheid. Het verschil zal vooral liggen in het abstractie- en complexiteitsniveau van het te behandelen of te produceren taalmateriaal en in de differentiatie van leerinhouden. Ook binnen dit vak wordt aandacht besteed aan de loopbaanoriëntatie van de leerlingen. Dit komt terug in de vaardighedenmatrix en in de eindtermen.

De eindtermen van het mavo sluiten aan op die van het havo, opdat een overgang van mavo naar havo drempelloos mogelijk is.

2.2. Overzicht van de domeinen

Het eindtermendocument bestaat uit de volgende domeinen.

Nr. domein	Domein
K/1	Oriëntatie op leren en werken
K/2	Basisvaardigheden
K/3	Leervaardigheden in het vak Spaans
K/4	Leesvaardigheid Luister- en kijkvaardigheid
K/5	Luister- en kijkvaardigheid
K/6	Gespreksvaardigheid
K/7	Schrijfvaardigheid
V/1	Leesvaardigheid
V/2	Schrijfvaardigheid
V/3	Kennis van land en samenleving
V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie
V/5	Vaardigheden in samenhang

3. Vaardigheden

Hier volgt een overzicht van algemene, vakoverstijgende vaardigheden die van belang worden geacht binnen het avo. De vaardigheden zijn ondergebracht in zes categorieën en de algemene vaardigheden die bij het vak Spaans worden behandeld en getoetst zijn vet gedrukt.

1 Werken aan vakoverstijgende thema's

De leerling leert, in het kader van een brede en evenwichtige oriëntatie op mens en samenleving, enig zicht te krijgen op relaties met de persoonlijke en maatschappelijke omgeving.

Daarbij wordt expliciet aandacht besteed aan:

- 1.1 het kennen van en omgaan met eigen en andermans normen en waarden
- 1.2 het onderkennen van en omgaan met de verschillen tussen de seksen
- 1.3 de relatie tussen de mens en de natuur en het concept van duurzame ontwikkeling
- 1.4 het functioneren als democratisch burger in een multiculturele samenleving, ook in internationaal verband
- 1.5 het op een voor henzelf en anderen veilige manier functioneren in de beroepspraktijk en in eigen omgeving
- 1.6 de maatschappelijke betekenis van technologische ontwikkeling, waaronder met name moderne informatie- en communicatietechnologie
- 1.7 de maatschappelijke betekenis van betaalde en onbetaalde arbeid
- 1.8 de verworvenheden en mogelijkheden van kunst en cultuur, waaronder ook de media.**

2 Leren uitvoeren

De leerling leert in zoveel mogelijk herkenbare situaties, mede met gebruikmaking van ICT, een aantal schoolse vaardigheden verder te ontwikkelen. Het gaat daarbij om:

- 2.1 Nederlandse en Engelse teksten lezen en beluisteren**
- 2.2 schriftelijke en mondelinge teksten produceren in correct Engels en Nederlands**
- 2.3 informatie in verschillende gegevensbestanden opzoeken, selecteren, verzamelen en ordenen
- 2.4 de rekenvaardigheden hoofdrekenen, rekenregels gebruiken, meten en schatten toepassen
- 2.5 voldoen aan eisen van milieu, hygiëne, gezondheid en ergonomie
- 2.6 doelmatig en veilig omgaan met materialen, gereedschappen en apparatuur
- 2.7 computervaardigheden.

3 Leren leren

De leerling leert, mede met gebruikmaking van ICT, zoveel mogelijk eigen kennis en vaardigheden op te bouwen. Daartoe leert hij onder andere een aantal strategieën die het leer- en werkproces kunnen verbeteren.

Het gaat daarbij om:

- 3.1 informatie beoordelen op betrouwbaarheid, representativiteit en bruikbaarheid, informatie verwerken en benutten**
- 3.2 strategieën gebruiken voor het aanleren van nieuwe kennis en vaardigheden zoals memoriseren, aantekeningen maken, schematiseren, verbanden leggen met aanwezige kennis**
- 3.3 strategieën gebruiken voor het begrijpen van mondelinge en schriftelijke informatie**

- 3.4 op een doordachte wijze keuzeproblemen oplossen
- 3.5 een eenvoudig bedrijfsmatig, natuurwetenschappelijk of maatschappelijk vraagstuk planmatig onderzoeken
- 3.6 persoonlijke ervaringen en opdrachten van anderen verwerken in woord, klank, beeld en beweging
- 3.7 op basis van argumenten tot een eigen standpunt komen.

4 Leren communiceren

De leerling leert, mede via een proces van interactief leren, een aantal sociale en communicatieve vaardigheden verder te ontwikkelen.

Het gaat daarbij om:

- 4.1 elementaire sociale conventies in acht nemen**
- 4.2 overleggen en samenwerken in teamverband**
- 4.3 passende gesprekstechnieken hanteren**
- 4.4 verschillen in meningen en opvattingen benoemen en hanteren**
- 4.5 culturele en seksegebonden verschillen tussen mensen benoemen en hanteren
- 4.6 omgaan met formele en informele afspraken, regels en procedures**
- 4.7 zichzelf en eigen werk presenteren.**

5 Leren reflecteren op het leer- en werkproces

De leerling leert, door te reflecteren op het eigen cognitief en emotioneel functioneren, zicht te krijgen op en sturing te geven aan het eigen leer- en werkproces.

Het gaat daarbij om:

- 5.1 een leer- en/of werkplanning maken**
- 5.2 het leer- en/of werkproces bewaken**
- 5.3 een eenvoudige product- en procesevaluatie maken en hieruit conclusies trekken.

6 Leren reflecteren op de toekomst

De leerling leert, door te reflecteren op het eigen cognitief en emotioneel functioneren, zicht te krijgen op de eigen toekomstmogelijkheden en interesses. Daarbij wordt expliciet aandacht besteed aan:

- 6.1 het inventariseren van de eigen mogelijkheden en interesses
- 6.2 het onderzoeken van de mogelijkheden voor verdere studie
- 6.3 het zicht krijgen op beroepen, de beroepspraktijk en actuele ontwikkelingen daarbinnen
- 6.4 de rol en het belang van op school geleerde kennis, inzicht en vaardigheden voor het maatschappelijk leven, dagelijks leven, vrije tijd, vrijwilligerswerk
- 6.5 de kenmerken van de arbeidsmarkt op dit moment en in de nabije toekomst
- 6.6 de organisatie van branches en bedrijven
- 6.7 het beoordelen van de eigen mogelijkheden en interesses in het licht van vervolgstudie, beroepen en maatschappelijk functioneren
- 6.8 het kunnen maken van een verantwoorde keuze voor een vervolgopleiding.

4. Overzicht van alle eindtermendocumenten mavo

mavo
1. Engels
2. Nederlands
3. Papiamentu
4. Spaans
5. Lichamelijke Opvoeding
6. CKV
7. Wiskunde
8. Biologie
9. Nask 1
10. Nask 2
11. Geschiedenis
12. Aardrijkskunde
13. Economie/M&O

5. De eindtermen mavo Spaans

De eindtermen treft u hierna aan. De eindtermen zijn per domein en subdomein uitgewerkt. Per eindterm zijn er leerinhouden geformuleerd.

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/1 Oriëntatie op leren en werken	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/1 Oriëntatie op leren en werken	1 De leerling kan zich bewust worden van de eigen achtergrond, interesses, motivatie, sterke en zwakke punten door terug te kijken op eigen ervaringen en deze schriftelijk, mondeling en/of beeldend weer te geven.	<ul style="list-style-type: none"> • het zelf evalueren • het reflecteren • het analyseren • het corrigeren • attitudevorming
	2 De leerling kan de eigen mogelijkheden en interesses in moderne vreemde talen verwoorden in het licht van vervolgstudie, beroepen en maatschappelijk functioneren.	<ul style="list-style-type: none"> • overdracht van kennis • relateren • respect voor andere talen
	3 De leerling kan de rol en het belang aangeven van moderne vreemde talen in internationale contacten.	<ul style="list-style-type: none"> • het bevorderen van leescultuur
	4 De leerling kan de rol en het belang aangeven van kennis van moderne vreemde talen in verschillende arbeidsgebieden en werksoorten.	<ul style="list-style-type: none"> • omgaan met vaktaal
	5 De leerling kan de eigen interesse en affiniteit verwoorden met bepaalde arbeidsgebieden, werksoorten, functies en opleidingen.	<ul style="list-style-type: none"> • informatie inwinnen over vervolgopleidingen waarin het Spaans een rol speelt
	6 De leerling kan onderzoeksvaardigheden, keuzevaardigheden, reflectievaardigheden en sociaalcommunicatieve vaardigheden inzetten ten behoeve van het eigen keuzeprocess.	<ul style="list-style-type: none"> • nagaan in hoeverre hij een studiehouding, belangstelling en vaardigheden bezit in verband met zijn keuze
	7 De leerling kan eigen waarden en normen verwoorden ten aanzien van betaalde en onbetaalde arbeid en zorgtaken.	<ul style="list-style-type: none"> • reflecteren • onder woorden brengen • eigen mening geven
	8 De leerling kan de betekenis verwoorden van een mogelijke arbeidsrol voor zichzelf en anderen.	<ul style="list-style-type: none"> • rollenspel

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/2 Basisvaardigheden	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/2 Basisvaardigheden	1 De leerling kan zelfstandig leren en werken.	<ul style="list-style-type: none"> • een aanpak kiezen • een planning maken • het eigen werk organiseren op • methodische wijze uitvoeren • de voortgang van het eigen werk bewaken • een eenvoudige product- en procesevaluatie maken
	2 De leerling kan werken met informatie- en communicatietechnologie.	<ul style="list-style-type: none"> • gegevens opslaan • berekeningen uitvoeren • zoeksystemen gebruiken • communiceren via e-mail
	3 De leerling kan het Spaans functioneel gebruiken.	<ul style="list-style-type: none"> • teksten begrijpend lezen en beluisteren • eenvoudige schriftelijke teksten produceren • in gesprekken passende verbale en non- verbale middelen kiezen en zich in uiteenlopende taalsituaties gepast presenteren

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/2 Basisvaardigheden	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/2 Basisvaardigheden (vervolg)	4 De leerling kan vaardig omgaan met verbale en cijfermatige informatie.	<ul style="list-style-type: none"> • bronnen gebruiken, zoals <ul style="list-style-type: none"> ○ vraaggesprekken ○ boeken en ander schriftelijk materiaal ○ audiovisuele bronnen ○ geautomatiseerde gegevensbestanden • informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen • informatie bewerken <ul style="list-style-type: none"> ○ samenvatten ○ tabel opstellen ○ grafiek tekenen
	5 De leerling kan in het leer- en werkproces adequaat omgaan met zichzelf en anderen.	<ul style="list-style-type: none"> • sociale conventies in acht nemen • overleggen en onderhandelen met anderen • taken verdelen • zich aan afspraken houden • rekening houden met anderen • kritiek geven en incasseren • een eigen standpunt innemen en verdedigen • samen met anderen werk uitvoeren en presenteren

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/3 Leervaardigheid in het vak Spaans	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/3 Leervaardigheid in het vak Spaans	De leerling beheerst een aantal strategische vaardigheden die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen.	
	1 De leerling kan strategieën kiezen en hanteren die afgestemd zijn op het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, spreek-, luister- en kijkdoelen	
	2 De leerling kan compenserende strategieën kiezen en hanteren wanneer de eigen taal- of communicatieve kennis tekort schiet	<ul style="list-style-type: none"> • informatie afleiden uit de context • vragen naar de betekenis • inzetten van niet-verbale middelen
	3 De leerling kan kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen die specifiek zijn voor een taalgebied	

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/4 Leesvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/4 Leesvaardigheid	1 De leerling kan aangeven of een tekst, gegeven een bepaalde informatiebehoefte, relevante informatie bevat en zo ja, welke.	
	2 De leerling kan de hoofdgedachte van een tekst dan wel van delen van een tekst aangeven.	
	3 De leerling kan de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven.	
	4 De leerling kan gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken.	
	5 De leerling kan verbanden tussen delen van een tekst herkennen en aangeven, zoals verwijzingen, voorbeelden, argumenten, conclusies of herhalingen.	
	6 De leerling kan gebruik maken van compenserende strategieën.	<ul style="list-style-type: none"> • het inzetten van voorkennis met betrekking tot tekstsoort en onderwerp • het gebruik maken van de redundantie van de tekst • het afleiden van de betekenis van woorden uit de context • het gebruik maken van visuele ondersteuning • het gebruik maken van een (elektronisch) woordenboek

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/4 Leesvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/4 Leesvaardigheid (vervolg)	7 De leerling kan wat langere, meer pagina's beslaande, fictionele en niet-fictionele, informatieve teksten van uiteenlopende aard lezen. Hij/zij doet daarvan verslag in een leesdossier.	<ul style="list-style-type: none"> • teksten op het gebied van hobby's, interesses of opleiding van de leerling • aangepaste uitgaven van werken uit de (jeugd)literatuur
<p>Opmerking</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>het betreft bij deze eindtermen teksten als aanduidingen op openbare gebouwen en de openbare weg, gebruiksaanwijzingen, (delen van) folders en reisgidsen, formulieren, advertenties, berichten of korte mededelingen, persoonlijke correspondentie, semi-formele correspondentie, informatieve artikelen uit kranten en tijdschriften van 400 of meer dan 400 woorden, verhalende, literaire of cultureel getinte teksten</i> • <i>De teksten zijn authentiek of gebaseerd op authentiek materiaal en kunnen enige kennis van land en samenleving vereisen. De tekstonderwerpen passen bij de ervarings- en belangstellingswereld en het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Zij zijn concreet en vertrouwd. Zij zijn geschreven voor een breed publiek.</i> • <i>Bij de tekstkeuze is rekening gehouden met de variatie in culturele achtergrond tussen de leerlingen. De teksten kunnen visuele elementen ter ondersteuning van de inhoud bevatten, voorbeelden, herhalingen en andere vormen van redundantie. De teksten kunnen minder frequente woorden bevatten.</i> 		

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/5 Luister- en kijkvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/5 Luister- en kijkvaardigheid	1 De leerling kan gegeven een bepaalde informatiebehoefte, aangeven welke relevante informatie een gesproken tekst bevat.	
	2 De leerling kan de hoofdgedachte van een gesproken tekst dan wel van delen van een gesproken tekst aangeven.	
	3 De leerling kan de betekenis van belangrijke elementen van een gesproken tekst aangeven.	
	4 De leerling kan op basis van het gehoorde anticiperen op het vervolg van een gesprek.	
	5 De leerling kan gebruik maken van compenserende strategieën.	
		<ul style="list-style-type: none"> • het gebruik maken van de redundantie van de tekst • het afleiden van de betekenis van woorden uit de context • het gebruik maken van visuele ondersteuning

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/4 Luitster-en kijkvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
<p>Opmerking</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Het betreft bij deze eindtermen luister- en kijksituaties als gesprekken, interviews, reportages, nieuws- en weerberichten, reclameboodschappen, verkeersinformatie, programma-aankondigingen, aanwijzingen en instructies, bekendmakingen via geluidssystemen op stations, vliegvelden en in stadions.</i> • <i>De teksten zijn representatief voor authentiek taalgebruik, en kunnen enige kennis van land en samenleving vereisen</i> • <i>De tekstonderwerpen passen bij de ervarings- en belangstellingswereld en het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Zij zijn concreet en vertrouwd. Zij zijn bedoeld voor een breed publiek. Er is rekening gehouden met de variatie in culturele achtergrond tussen de leerlingen. Het taalgebruik kan regionaal, sociaal of individueel gekleurd zijn, maar er mag geen dialect worden gesproken. De teksten kunnen ter ondersteuning van de inhoud visuele elementen, voorbeelden, herhalingen en andere vormen van redundantie bevatten.</i> 		

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/6 Gespreksvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/6 Gespreksvaardigheid	1 De leerling kan veel voorkomende mondelinge sociale omgangsvormen, zoals begroeten, zich verontschuldigen, bedanken, waarschuwen, juist interpreteren en zelf toepassen.	<ul style="list-style-type: none"> • met betrekking tot de kwaliteit van uitvoering geldt: <ul style="list-style-type: none"> o de leerling mag spreken in een laag tempo en de uitspraak moet begrijpelijk zijn o het woordgebruik verstoort de communicatie niet o het taalgebruik is passend in de situatie o de leerling spreekt goed verstaanbaar ondanks een eventueel accent o de leerling mag spreken met aarzelingen en onderbrekingen o de leerling kan een beperkt aantal elementaire grammaticale regels correct toepassen
	2 De leerling kan informatie geven en vragen.	
	3 De leerling kan naar een mening /oordeel vragen en een mening /oordeel geven.	
	4 De leerling kan een persoon, object of gebeurtenis beschrijven.	
	5 De leerling kan een gebeurtenis uit het verleden of in de toekomst vertellen of beschrijven.	
	6 De leerling kan persoonlijke gevoelens uiten en ernaar vragen.	
	7 De leerling kan een voorkeur uitspreken/naar een voorkeur vragen.	
	8 De leerling kan instemmen of weigeren.	
	9 De leerling kan een (telefoon)gesprek beginnen en eindigen.	

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/6 Gespreksvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/6 Gespreksvaardigheid (vervolg)	10 De leerling kan gebruik maken van compenserende strategieën.	<ul style="list-style-type: none"> • een aangepast spreektempo vragen • herhaling of nadere uitleg vragen • non-verbale middelen inzetten • omschrijvingen gebruiken • parafraseren
Opmerking		
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Met betrekking tot de situaties en onderwerpen geldt:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>de situaties zijn alledaagse, zoals in winkels, op stations, in het postkantoor, in het verkeer</i> ○ <i>de onderwerpen zijn vertrouwd</i> ○ <i>de onderwerpen beperken zich tot persoonlijke omstandigheden, school, vrije tijd, vakantie en het weer</i> ○ <i>situatie en onderwerp passen bij het ontwikkelingsniveau van de leerling</i> ○ <i>alle situaties en onderwerpen uit het dagelijks leven, studie, beroep en vrije tijd kunnen voorkomen.</i> 		

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/7 Schrijfvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
K/7 Schrijfvaardigheid	1 De leerling kan (persoonlijke) gegevens verstrekken.	
	2 De leerling kan een korte schriftelijke mededeling doen.	<ul style="list-style-type: none"> • om te bedanken • om te groeten • om goede wensen over te brengen
	3 De leerling een briefje schrijven.	<ul style="list-style-type: none"> • om informatie te geven en te vragen • om verzoeken / voorstellen te doen • om te reageren op verzoeken en voorstellen • om iets te arrangeren of af te zeggen • om gevoelens te uiten en ernaar te vragen
	4 De leerling kan op eenvoudig niveau briefconventies gebruiken.	<ul style="list-style-type: none"> • datum • adressering • aanhef • afsluiting
	5 De leerling kan omgaan met naslagwerken.	<ul style="list-style-type: none"> • woordenboek op papier of elektronisch • grammaticaoverzicht, op papier of elektronisch geautomatiseerde gegevensbestanden • beschikbare elektronische hulpsystemen in het schrijfproces
	6 De leerling kan zowel persoonlijke als semi-formele brieven ook via elektronische weg versturen.	

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	K/7 Schrijfvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
<p>Opmerking</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Met betrekking tot de situaties en onderwerpen geldt:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Situaties:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>de leerling kan reageren op een ontvangen brief met een persoonlijk onderwerp</i> ▪ <i>de situatie is representatief voor de werkelijkheid</i> ○ <i>Onderwerpen: persoonlijke omstandigheden, school, vrije tijd, vakantie, het weer, gezondheid en welzijn, onderwijs, toekomstplannen.</i> • <i>Het betreft bij deze eindtermen een invulformulier, ansichtkaart, briefkaart, memo, eenvoudig briefje in de persoonlijke sfeer, eenvoudige brief in de toeristische sector, fax.</i> 		

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	V/1 Leesvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
V/1 Leesvaardigheid	1 De leerling kan het gebruik van speciale stijlmiddelen als grappen en overdrijvingen herkennen.	<ul style="list-style-type: none"> • herkenningpunten van een aantal stijlmiddelen geven en laten ervaren • door het laten lezen van geselecteerde boeken stijlmiddelen laten beschrijven en presenteren
	2 De leerling kan conclusies trekken met betrekking tot het schrijfdoel, de opvattingen, de gevoelens van de auteur en met betrekking tot het publiek aan wie de tekst is gericht.	<ul style="list-style-type: none"> • aan de hand van een persoonlijke selectie van twee/zes gelezen werken trekt de leerling conclusies met betrekking tot het schrijfdoel, de opvattingen, gevoelens en leespubliek (Keuze vakdocenten in overleg met de ander talensecties) <p>Opmerkingen <i>Onder werken worden oorspronkelijke werken verstaan. De teksten liggen binnen het bereik van de leerlingen. In de beschrijving geeft de leerling een persoonlijke reactie op het werk, motiveert zijn boekkeuze en geeft de inhoud kort weer. De evaluatie houdt een eindoordeel in over het boek en een evaluatie van de eigen leeservaring en verdieping, waarbij de leerling onder meer aandacht besteedt aan wat hij moeilijk, verwarrend of onduidelijk vond.</i></p>

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	V/2 Schrijfvaardigheid	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
V/2 Schrijfvaardigheid	1 De leerling kan een formele brief schrijven.	<ul style="list-style-type: none"> • om informatie te vragen • iets te arrangeren of af te zeggen
	2 De leerling kan een eenvoudige sollicitatiebrief schrijven.	<ul style="list-style-type: none"> • aan hand een advertentie een sollicitatiebrief laten schrijven
	3 De leerling kan een eenvoudig curriculum vitae schrijven.	<ul style="list-style-type: none"> • een persoonlijk c.v. laten opstellen met opleiding, hobby's
	4 De leerling kan strategieën toepassen om tekorten in taalkennis te compenseren.	<ul style="list-style-type: none"> • omschrijvingen te gebruiken • te parafraseren

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	V/3 Kennis van land en samenleving	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
V/3 Kennis van land en samenleving	1 De leerling kan bij leesvaardigheid kennis van land en samenleving rond bepaalde onderwerpen toepassen bij het herkennen en interpreteren van cultuuruitingen die specifiek zijn voor het taalgebied of daarmee in directe relatie staan.	<ul style="list-style-type: none"> • economische betrekkingen tussen Aruba en een belangrijk land van de doeltaal • regionalisering en informatie over bepaalde regio's • multiculturaliteit in een belangrijk land van de doeltaal • beleving van de vrije tijd en de economische aspecten daarvan in een belangrijk land van de doeltaal

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	V/4 Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
V/4 Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	De leerling kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van de praktische opdracht.	<ul style="list-style-type: none"> • in de voorbereidingsfase <ul style="list-style-type: none"> ○ onderwerp, doel en publiek van de praktische opdracht bepalen ○ relevante vragen formuleren, die hij/zij met de praktische opdracht wil beantwoorden • in de uitvoeringsfase <ul style="list-style-type: none"> ○ informatie verwerven uit schriftelijke, mondelinge en audiovisuele bronnen, mede met behulp van informatie- en communicatietechnologie ○ uit deze informatiebronnen relevante inhoudselementen kiezen en deze passend ordenen en verwoorden ○ strategieën hanteren, die op het bereiken van de benodigde lees-, schrijf- en luister-/kijkdoelen zijn afgestemd • in de afsluitingsfase <ul style="list-style-type: none"> ○ de bewerkte informatie presenteren op een doel- en publiekgerichte wijze • in de evaluatiefase <ul style="list-style-type: none"> ○ reflecteren op het proces van het werken aan de praktische opdracht en het product ○ het belang aangeven van de gemaakte praktische opdracht voor vervolgstudie, toekomstige beroepspraktijk of algemene vorming.

Vak:	Spaans	
Leerweg:	Mavo	
Domein:	V/5 Vaardigheden in samenhang	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
V/5 Vaardigheden in samenhang	De leerling kan de vaardigheden uit het kerndeel in samenhang toepassen.	